

Kommunedelplan for naturmangfold i Nannestad

Referat fra arbeidsmøte 09.04.2018

Inviterte og deltagere:

Helge Fjeldstad, Miljøfaglig Utredning

Ulrika Jansson, BioFokus

Erling Rolstad, Rolstad skogfaglig Utredning

Deltagere fra prosjektgruppa:

Eivind Engh

Marit Sand

Monica Olufsen

Liv Dervo

Ingebjørg Lajord

Status kartlegging av raviner i Nannestad.

- Nannestad var en av de første kommunene som kartla raviner. Faktaark med kriterier for kartlegging av raviner har siden kartleggingene som ble gjennomført i Nannestad i 2012 og 2013 blitt mindre strenge. Dvs. at våre c- og b- raviner i Nannestad kan ha blitt verdisatt for lavt.
- BioFokus kan om det er midler til det gjennomføre en oppdatert vurdering av verdisettingen av ravinene for å få opp riktig verdisetting etter det nyeste faktarket om kartlegging av raviner.
- Ravineåser er ikke kartlagt – kan ha spesiell biologisk mangfold.
- Ravinerester som ikke inngår i ett system er ikke verdisatt. Disse kan likevel ha en biologisk funksjon.
- Området mellom E16 og Hurdalssjøen er ikke kartlagt med hensyn til raviner. Det er en ravedal som drenerer nordover mot Hurdalssjøen som bør vurderes verdisatt.
- Ravineavgrensningene er ikke absolutte grenser. Ravedalene er geologisk fenomen og i aktive raviner kan ravedalavgrensningene endres.
- Fra kartleggingsrapport 2014 (ravinekartlegging i Nannestad 2013): I enkelte ravedaler er det fortsatt potensiale for kartlegging av naturtyper knyttet til biologiske verdier innenfor ravineavgrensningene.
- Stort potensiale for kartleggingspotensiale av leirskredgroper innenfor ravineavgrensningene.
- To hovedtyper av raviner som kan ha store verdier og forskjellige verdier:
  - o Raviner med eldre skog
  - o Raviner med beiter (som ikke er gjødslet)

Raviner som grøntstruktur i ravinelandskapet

- Det har liten hensikt rent biologisk å bruke ravinesystemene for å se på om det er spredningskorridorer mellom ravinene som det er viktig å hensynstas.
- Men det kan ha en funksjon å vurdere naturtypene innenfor ravineavgrensningene og se på om det er spredningskorridorer eller hoppesteiner som her er viktig for å knytte sammen like naturtyper. Knytte sammen biologisk mangfold innen samme naturtyper.
- Ravinesystemene i Nannestad er unike og rent kvartærgeologisk er det viktig å beholde kompleksiteten for å bevare det karakteristiske ravinelandskapet.
- C-verdi områder kan være viktige som del av ett større system.

- Sammenbindingsområder mellom raviner kan likevel være viktige landskapsøkologiske funksjonsområder (se under – vegvesenets kriterier).

Ravineskog

- Det er registrert gammelskog innenfor noen av ravine. Ravineskog er lite vernet. Grunneiere som er interessert burde vurdere vern av slik skog gjennom frivillig vern ordningen.

Forvaltning raviner

- Nannestad kommune har et unikt ravinesystem. Kompleksiteten bør ivaretas.
- Om en skal sette opp en rangering av hvilke av ravinene som er viktigere enn andre bør det vurderes følgende:
  - o Størrelse, kompleksitet, lengde og sammenheng med andre raviner bør brukes som viktige skillekriterier.
  - o Se på naturtypene innenfor ravineavgrensningene og vurderer prioritering ut fra deres kvalitet.
  - o Artskartlegging i raviner fra Skedsmo viser (fra rapport):
    - Det er store forskjeller i naturkvalitet innad i ravinene. En liten ravine, eller en del av en ravine kan ha langt større verdi for artsmangfoldet enn en stor ravine som har høy andel plantasjeskog eller svært intensivt beitede arealer.
    - Det er store forskjeller i artsmangfoldet i de ulike ravinene.
    - Det må ivaretas ett stort spekter av lokaliteter for å ivareta de naturlig hjemmehørende artene i landskapet.
    - Det er avdekt at noen raviner har ett artsmangfold som er unikt for den enkelte ravine.
    - Relativt like raviner med tilsynelatende lik naturtype har stor variasjon i artsmangfoldet.
    - For å kunne fange opp så stort biologisk mangfold som mulig må variasjon av raviner ivaretas.
- En del av en ravine med høy verdi kan ha svært liten betydning for biologisk mangfold og dermed kan denne delen rangeres ned i forhold til ivaretagelse.
- Nannestad har intakte raviner noe som er unikt. En bør derfor søke og ikke redusere arealet av disse.
- En del arter, særlig moser er avhengig av aktive raviner, dvs at det raser. Avhengig av ras substans.

Tilskuddsordninger som kan være særlig interessante for kommunen å søke midler fra:

- Tilskudd til biologisk mangfold kartlegging.
- Tilskudd til kartlegging av pollinerende insekter.

MIS områder

- MIS metodikken har rigide kriterier i forhold til om ett område blir verdisatt høyt eller ikke, for eksempel antall døde stokker – liggende/stående. Når en kartlegger etter nøkkelbiotop metodikk kan det være områder som får høyere verdisetting da denne metodikken er mer fokusert på selve det biologiske mangfoldet.
- MIS områder; arter er ikke så godt kartlagt. Antatt godt kartlagt i Nannestad Allmenningene, men trolig dårligere kartlagt på privat grunn.
- Ikke nødvendigvis negativt å åpne opp for beiting.

- MIS områder som er utvalgte (nettolista) er offentlig tilgjengelige på Kilden. Rådataene (bruttolista) til MIS kartleggingen er ikke offentlige. Det er kun noen få områder i Nannestad som ligger i rådataene som ikke er offentlig.
- Det ble stilt spørsmål ved om ikke alle miljødata skal være offentlig tilgjengelig-hjemlet i offentlighetsloven?
- MIS registrert skog i ravinene bør vurderes vernet etter frivillig vern. Ravineskog er lite vernet.
  - o *Etterskrift:* Utgangspunktet for frivillig vern er at det skal komme fra grunneier, ikke fra offentlig vernemyndighet. Kommunen kan selvfølgelig høre med fylkesmannen om det er spesielle områder/kvaliteter de savner vern av. Så blir det opp til kommunen å videreformidle et slikt ønske til grunneierne. En bør vurdere i planprosessen hvordan dette kan formidles uten at kommunedelplanen skal oppfattes som en verneplan.

Skjøtselsavhengig natur

- To slåttenger som det gis tilskudd til å skjømte i Nannestad.
- Ravinebeiter/Naturbeitemarker.

Myr

- Antatt godt kartlagt i Nannestad. *Etterskrift:* FM har i sin høringsuttalelse til kommunens kommuneplanprosess påpekt at Nannestad er dårlig kartlagt mht myrer og våtmark.
- Beskrivelse av de kartlagte myrverdiene i Nannestad er dårlige. Beskrivelse ble gjort på 70-tallet. Det er høyere krav til hvordan man dokumenterer myrer i dag.
- Behov for ny gjennomgang av myrene i Nannestad for å få opp bedre dokumentasjon?
- Myrer i lavlandet er sjeldnere enn myrer i skogsområder.
- Påvirkede myrer er relativt enkle å restaurere.

Kartlegging ved utbyggingsprosjekter

- Tilfeldig om naturverdier er lagt inn i artskart/artsobservasjoner. Om utbygger/kommunen ikke setter krav om det blir det ikke alltid gjort.

Tiurleiker

- Offentlig tilgjengelig i landet med unntak i Oslo og i Akershus.
- Tiurleikregistreringer gjennomført i 2007.
- Det er meldeplikt for all hogst innenfor markaforskriftsgrensen. Der vi vet det er tiurleiker blir dette hensyntatt. Kommunen behandler disse hogstmeldingene. Utenfor markaforskriftsgrensen er det opp til skogeier og tømmerkjøper å vurdere hvordan en evt tiurleik skal ivaretas best mulig. Kommunen blir ikke involvert.

Veikanter

- Artsrike vegkanter kan være ett godt supplement til slåtteenger.
- Kan være siste reliktområder for enkelte slåttearter.
- Vegkanter i nærheten av naturbeitemark kan for enkelte arter være viktig tilleggsareal til naturbeitemarka.
- Ha fokus på når kantslåtten gjennomføres.

Særlig behov for artskartlegging i Nannestad

- Umulig og total registrere alle arter.

- Rovfugler. Ble sist kartlagt i Nannestad på 70-tallet (6 områder). Behov for ny kartlegging.

Flaggermus

- Status for Nannestad? Kontakte Flaggermusgruppa i NZF.

Dammer – ikke fullkartlagt?

Store trær – tilfeldig kartlagt?

Kartlegging – verdisetting av lokalt viktige områder

- Vegvesenet har utarbeidet ett sett verdikriterier. De har tatt med kriterier som ikke ligger inne i standarder for naturtypekartlegging.
  - o Landskapsøkologiske funksjonsområder – disse kan være viktig sammenbindingsområder mellom naturtyper. Små lokalt/regionalt viktige vilt- og fugletrekkområder.
  - o Økologiske funksjonsområder.
  - o Geosteder.

Ås-områdene

- Nye verneområder i ås-områdene
  - o Flere myr/skogområder er foreslått vernet i Romeriksåsen. Flere kandidater som er aktuelle. Med foreslåtte områder vil det blir ett kluster av naturreservater i Romerikesåsen (Nittedal, Lunner, Nannestad) som vil utfylle hverandre.
  - o Nye foreslåtte områder (høring april 2018):
    - Oberstputten-Piperberget i Nannestad og Lunner kommuner (ca. 3165 dekar)
    - Århanemyra i Nittedal kommune (ca. 2900 dekar)
  - o Nylig vedtatte verneområder (desember 2017)
    - Styggdalen i Nannestad og Lunner
    - Skotjernfjellet og Snellingsrøysene i Nannestad og Lunner (utvidelse og sammenslåing av naturreservatene Skotjernfjellet og Snellingsrøysene (vernet 2015))
  - o Tidligere vedtatte verneområder (desember 2015)
    - Rudskampen
- Kulturlandskapsområdene/Setervangene i Nannestad er ikke kartlagt. I disse områdene kan det være en del spennende beitemarkssopp. Bør ta en gjennomgang av disse og vurdere om en skal kartlegge biologisk mangfold på setervangene og i aktivt beitet skog. Har vi noen hotspot i åsområdene vi ikke kjenner til?

Kartlegging av verdier i skog – historikk:

- 1998: Nøkkelibiotopregistreringer etter Siste sjanse metodikk
- 2003: Nøkkelibiotoper satt inn i naturtype systemene
- 2004: Møsen: Naturtyper/nøkkelibiotoper – oversatt til MIS. Satt inn i MIS-systemet
- 2015: Ny MIS gjennomgang. Revisjon.

Øvrig gjennomgang av naturområder – nummer henviser til kart:

1. Lokalt viktig område (c-område). Ravinedal og Skoglige kvalliteter. Henger sammen med stor ravine i Gjerdrum. Viktig som del av ett større system. Sett i lys av dette er det mulig verdisettinga er for lav. Må vurderes i sammen med areal i Gjerdrum

2. c-område, men viktig som del av ett større system
3. ?
4. Mulig verdifull leirskredgrop. Kartleggingspotensielt område. Kan være ett geologisk verdifullt område.
5. Ravinebeskrivelse og verdisetting er feil. Byttet med nr 6 (sjekk navn). Skal være ravine med B-verdi. Gi beskjed til FM.
6. Ravinebeskrivelse og verdisetting er feil. Byttet med nr 5 (sjekk navn). Skal være ravine med c-verdi. Gi beskjed til FM.
7. Kartlagt som salamanderbekk. Lokaliteten er grundig vurdert av Leif Aage Strand. Det observeres årlig salamandre i området Øyungsvegen, men bekken i seg selv er ikke en salamanderlokalitet. Hvor salamandre har gyteområde er ikke kjent. Bekken trenger ikke ny vurdering, men en bør endre på kartet.
8. Myrområder innenfor Eltonåsen skole. Bør avsettes buffer rundt myr- og sumpskogsområdene slik at området ikke blir drenert.
9. Salamanderdam ved Geitbua – behov for restaurering, da dammen er i ferd med å gro igjen.
10. Ravinen burde trolig hatt B-verdi pga av størrelsen på ravinedalen. Området skal bli beite. Det er ikke noen biologiske verdier knyttet til ravinen. Positivt at området blir åpnet.
11. Helhetlig ravinesystem som starter i myrområdet. Slikt sett ett interessant område, men dette vil gå tapt pga. stabilisering av ravinene knyttet til Nannestad sentrum/Engelsrudhagan.
12. Påvirket myr - torvuttak. Avsatt til boligformål.

Kommunedelplan for naturmangfold i Nannestad

Referat fra arbeidsmøte 24.04.2018

Inviterte natur- og friluftsansjoner, samt enkelt personer:

Enkelt personer med interesse for naturmangfold: Bengt Karlsen, Eivin Krey Nitter, Helge Bjørn Pedersen, Arne Engelstad, Erlend Bratlien, Gaute Mohn Jensen, Rein Midteng, Egil Bendiksen, Sverre Solberg.

Foreninger: Romerike sopp- og nyttevekstforening v/Siv Moen, Naturvernforbundet i Nannestad v/Kåre Homble, Nannestad Turlag v/Tom Grefsheim, NOF v/ Naturvernkontakt Jan Olav Nybo, Entomologisk forening v/Lars Ove Hansen, Sabima (invitasjon sendt sentralt)

Deltok:

Helge Bjørn Pedersen, Erlend Bratlien, Sverre Solberg, Naturvernforbundet i Nannestad v/Kåre Homble

Deltagere fra den kommunale administrative prosjektgruppa:

Eivind Engh, Monica Olufsen, Liv Dervo

Temaer og områder som ble gjennomgått på møtet

Leiravassdraget med sidevassdrag ble løftet frem som et viktig økologisk område (området er også viktig for rekreasjon):

- Vannveiene med kantsonene og de grønne ravineområdene utgjør viktig økologiske spredningskorridorer fra Øyeren til Nannestad. Det er viktig å ivareta de gode spredningskorridorene.
- Leiradalføret har den mest interessante fuglefaunaen i Nannestad kommunen (øvre Romerike). Det er observert arter som er sjeldne i nasjonalt sammenheng f.eks isfugl, bieter, pirol (observert ved Årstad). Leirvassdraget er ett viktig trekkområde for fugl som både har skjul og mat.

Spredningskorridorene/Grøntstruktur i jordbrukslandskapet:

- Kantsonene i vassdragene er viktig for at vassdraget bl.a. skal ha en spredningskorridorfunksjon. Bruke plan- og bygningsloven for å sikre brede/gode kantsoner langs vassdragene. Innarbeide sterkere retningslinjer/krav i kommuneplanens bestemmelser og i kommunedelplanen.
- Ravinedalene i seg selv utgjør viktig grøntstruktur i jordbrukslandskapet.
- Sy sammen de viktigste ravinedalene og finne spredningskorridorer:
  - Lineære habitater.
  - Funksjonelle spredningskorridorer for å sikre artsmangfold over tid.
  - Ekstra viktig og ikke lager brudd (en vegg) i korridorene.
  - Finne bruddene mellom ravinedalene og løfte viktigheten av disse ravinedalene slikt at bredden på bruddene ikke blir større.
  - Kan man klare å binde sammen hotspots?
- Hageskogene langs vassdraget er viktig for rovfugl bl.a. hønsehauk og musvåk. Se under 13. – 16. Det er viktig at disse knyttes sammen.

Kantsoner:

- Særskilt viktig å løfte i planen; har en viktig funksjon som spredning korridor (se over)
- Brede kantsoner er viktig for fugl: Ulike fuglearter krever ulike bredder. Publikasjon Hågvar/Nygaard/Bækken (2004): Antall arter per 100 meter stripe med kantsone øker med økende bredde opp til 30 meter, deretter forblir antall arter konstant opp til 70-100 meter bredde. Det anbefales at kantsoner langs vassdrag bør være bredere enn 30 meter, da smalere striper har færre arter per enhet kantlengde.
- Kantsoner er også viktig med hensyn til flomtilpasning/flomsikring
- Viktig med hensyn til å ivareta vannkvalitet.

Områder som bør løftes som lokalt viktige for kommunen (nr – henvises til arbeidskart):

- 1. Tollefstjern; Viktig våtmarksområde, viktig hekkeområde for fugl bl.a. traner
- 2. Østre Herretjern; Grunt tjern. Dette gir spesielle soner med spesielle arter.
- 3. Stråttjern med omkringliggende areal; Mange hekkende fuglearter i området, er særlig viktig som økologisk funksjonsområde for flere andearter. Ikke mange slike områder i kommunen.
- 4. Hurdalssjøen søndre del med Lima: Viktig trekkområde for fugl.
- 5. Herstua; Sandsvale koloniene (hekkeområde) innenfor pukkverket er sikret gjennom reguleringsplanen
- 11. Området der Rotua kommer ut i Leira har viktige kulturlandskapsverdier; Gamle enger, Bør kartlegges: insekter, rovfugl m.m. Sjekke kommunens tidligere kulturlandskapskartlegginger. Er det noe herfra som bør løftes frem.

Potensiell lokalt viktige områder – bør gjennomføres artsinventering

- 6. Herstua ved ridebanen; Hekkeområde for sandsvaler?- bør gjøres registreringer.
- 7. – 9. Nipkollen; Kalkrikt område som vi ikke har så mye av i kommunen; Det er registrert både tiurleik, blåveis, og liljekonvall. Trolig hotspotområde for flere arter. Området ligger i nærheten av Tømte som tidligere har vært undervisningsområde for Universitetet i Oslo. Det er derfor gjennomført mange artsinventeringer i området.

Aktuelle områder som spesielt bør sjekkes ut:

- 7. Fagerås
- 8. Korpedalen
- 9. Hona – nedenfor Raufossen. Registrert flere spesielle moser her i perioden 1965 – 1980. Kan være særlig interessant å sjekke sopp i området.
- *Etterskrift:*

For sopp registreringer ved Tømte ligger registreringene i Norsk soppdatabase: <http://www.nhm2.uio.no/botanisk/cgi-bin/nxd.pl?v=4SNB&nor=&gen=&sp=&iep=&redRE=x&redCR=x&redEN=x&redVU=x&redNT=x&redDD=x&redO=x&co=ALLE&mu=&loc=mte&leg=&aft=&bef=&und=Y&from=&to=&edit=&ind=DEF&f=L&pxy=650x800>

For mose registrering: Feltdagbøker skrevet på mosekurs av Per Størmer (†), Arne Pedersen (†), Rune Halvorsen (?)(Botanisk Museum)

- 10. Slemdalen og slemdalsbekken;

- Ravinedal med A-verdi
- Innenfor ravinedalen finnes naturtypen gammel urørt oreskog; Interessant område for sopp, bl.a. er det funnet rosenkjuke i området. Bør kartlegges for sopp.
- Spesiell leirbekk som graver nedover.
- 11. Området der Rotua kommer ut i Leira (se over)
- 12. Sjø-Kringler: Potensielt interessant område for insekter og fugl. Det er registrert gresshoppesanger i området. Rest av gammel naturbeitemark som ikke er grodd igjen. Høgstaudeeng. (*Etterskrift: Behov for tiltak for å hindre gjengroing - sjekk?*)
- 13. – 16. Hageskoger med granskog; – interessant område for bl.a. rovfugl;
  - 13. Hynnehaga/Aanesrud/Færstadhagan; Registrert bl.a. tårnfalk, hønsehauk
  - 14. Låkehagan; Registrert hønsehauk og musvåk
  - 15. Bahun/ Prestegårdshagan; Registrert hønsehauk
  - 16. Kringlerhagan; Registrert musvåk, hønsehauk og lerkfalk. Dvergspett er registrert ved Leira nær Kringlerdalen.
- 17. Langs med Hæra – rovfugl (granskogen), mulig Lerkfalk hekking. Sandsvaler i de aktive ravinene?
- 18. Bjørkemåsan; Eneste kjente sted for storspove i kommunen. Avsatt til byggeområde i kommuneplanen. Kommet langt i reguleringsplanarbeidet.
- 19. Breen kroksjø; Eneste kroksjø som er igjen i Nannestad og på Øvre Romerike. Bør løftes som lokalt viktig område for Nannestad. Det bør registreres akvatiske invertebrater i kroksjøen. Viktig område for frosk og padder.

Forvaltning av ravinene

- Raviner som er kartlagt bør gjennomgås for å få riktig verdisetting. Trolig er noen B og C raviner verdisatt for lavt. Dette bør sjekkes ut.
- Artskartlegging i raviner i Skedsmo kommune: Ulike raviner med tilsynelatende lik naturtype (biologisk) har ulikt insektsfauna. Vekt dette inn i vår plan. Vi kan derfor ikke forvalte c- verdi raviner mer lempelig når vi ikke kjenner artsmangfoldet i de ulike ravinene. Innhente informasjon om plan for raviner i Skedsmo.

Kartlegging

- De fleste foreslåtte kartleggingene må inngå i en handlingsdel i planen. Det vil ikke være mulig å gjennomføre dette som en del av planarbeidet
- Nykartlegging av raviner og ny verdivurdering av raviner vil enten inngå i handlingsdelen eller tas av prosjektmidler. Kan muligens gjennomføres sommeren 2018.
- Romerike sopp- og nyttevekstforening; Kan trolig bidra med kartlegging av sopp. Det ble foreslått på møtet at det meldes tilbake til foreningen om at det er ønskelig å få kartlagt i:
  - 10. Slemdalen og slemdalsbekken; Gråor-heggeskogen.
  - 9. Hona – nedenfor Raufossen.

Etterskrift: Områdene er etter møtet meldt inn til Gaute Mohn Jensen. Det er oversendt kart. Han skulle ta dette opp internt i foreningen og gi en tilbakemelding om de avsetter en fagdag i områdene.

- Sabima/Biologiske foreninger arrangerer kartleggingsturer. Det kan meldes inn områder som bør kartlegges.
- Hekkeområder for rovfugl. Dette er mangelfullt kartlagt og det bør gjøres en gjennomgang av dette i kommunen.
  - Det bør skilles på hvordan rovfuglene hekker; hulerugere vs reirbyggere . Spurvehauk vs fiskeørn.
  - Fylkesmannen legger inn hekkeområdene da dette er sensitiv informasjon. Finnes egen database for registrering av rovfugl; Naturbase med sperret innsynsløsning. Skogbrukere har rutiner for å sjekke hekkeområder for rovfugl i dette system før hogst. Hekkeplasser bør derfor meldes inn til fylkesmannen. Ferdsel er en trussel for rovfugl.
  - Nittedal kommune har gjennomført en kartlegging av hekkeområder for rovfugl. Sjekk hva de har gjort med informasjonen.
- Myrer under marin grense er ikke kartlagt i Nannestad.
- Insekter er generelt dårlig kartlagt i kommunen.
- Det er ikke gjennomført MIS kartlegging på Mathisen Eidsvoll Værk sine skogsområder.
- Tidligere Romerike grøntstrukturkartlegging kan trolig ikke brukes av noe særlig verdi da hele landskapet under marin grense inngår med verdisetting. Sjekk likevel eventuell tilhørende rapport.

Grytehullsjøer som bør sjekkes/er sjekket (Sørmotjernet, Flatnertjernet, Tørrkulp i nærheten).

Etterskrift: Oversikt over biologiske undersøkelser i grytehullsjøene sjekk:

<http://huvo.no/rapporter/andre-aktuelle-rapporter/biologisk-mangfold.html>

-
- Hestesportsenteret – salamanderdam?
- Blautdalen i Eltonåsen; Det er ikke kjent hvor salamanderne som er registrert i bekken, gyter.

Handlingsplan delen

- Ønske om flere amfibier/salamander biotoper.
- Stimulering til restaurering av gamle gårdsdammer/Flåer – Blitt få av disse etter planering – behov for å gjenåpne noen
- Restaurering av gamle bekkelukkinger: Få frem i planen tanker rundt bekkelukking og gjenåpning av bekker.

Kommunedelplan for naturmangfold i Nannestad

Referat fra arbeidsmøte 15.08.2018

Deltagere:

Nannestad Grunneierlag ved Helge Opsahl
Holter Almenning ved Harald Dahl.
Nannestad almenningene ved Johannes Enersen
Mathiesen Eidsvold Værk ved Øystein Løvli.
Nannestad Bondelag ved Tonje Aas

Deltagere fra den kommunale administrative prosjektgruppa:

Skogbrukssjef Eivind Engh
Miljø- og naturforvalter Liv Dervo

Innledning

Nannestad kommune har vedtatt at det skal utarbeides en kommunedelplan for naturmangfold. Kommunen deltar i ett pilotprosjekt om kommunedelplaner for naturmangfold i regi av Miljødirektoratet.

Hovedhensikten med arbeidsmøte var å samle kunnskap om viktige naturområder som ikke er fanget opp gjennom tidligere kartlegginger og vurdere om det er områder eller arter som av særlige grunner bør kartlegges, og få tilbakemelding på forvaltningsstrategier knyttet til raver.

Kommunen har hatt tilsvarende møte med lokale naturforeninger, personer med særlig kunnskap om naturmangfoldet i kommunen, samt med tre faginstusjoner. Hvilke kartleggingsbehov som er fremkommet gjennom disse møtene ble fremlagt og diskutert. Ut over tidligere innkomne innspill kom det ikke innspill til nye lokalt viktige områder fra grunneierorganisasjonene.

Innledningsvis ble det tatt opp hvilken betydning nye lokalt viktige områder vil få for grunneierenes drift av området. Det ble gitt signaler om at det ikke er ønskelig at flere nye områder med biologiske verdier blir synliggjort gjennom planen da dette vil skape restriksjoner for bruk av området. Flere var sterkt skeptiske til diverse kartlegginger av eiendommene sine, da de opplever at det får store konsekvenser i ettertid. De kartleggingene som er gjort tidligere dekker godt nok hvilke områder som har verdier i kommunen. Markaloven gir strenge restriksjoner på driften og nye utpekte områder i åsområdene er ikke ønskelig. Nye utpekte områder i Almenningen er ikke ønskelig da verdifulle områder i åsen allerede er tatt hensyn til i markaregler og levende skog standardene. Det er viktig at planen synliggjør hva kartleggingene skal brukes til og hvilke konsekvenser kartleggingene får for grunneierene.

Det ble fra kommunens side påpekt at kommunedelplanen ikke er en verneplan så ingen områder er vernet. Når tiltak berører områder med biologiske verdier vil det ut fra den kunnskap man har om verdiene lettere kunne tas hensyn. Ved avveining mellom ulike interesser er det ikke alltid biologiske verdier veier tyngst. Miljødirektoratet har lagt føringer for deltagelse i pilotprosjektet at man gjennom prosessen skal ha ett særlig fokus på natur av lokal verdi. De lokalt viktige områder skal være supplement til nasjonalt og regionalt viktige naturområder/forekomster.

Naturdata

Data om kartlagte naturområder med høy verdi eller sjeldne arter er ikke alltid lett tilgjengelig for grunneiere. Data er samlet på forskjellige steder og man må søke flere steder for å få informasjon. Ikke alle data om naturmangfold er heller offentlig tilgjengelig. Det etterspørres etter bedre systemer slik at grunneiere kan finne alt av informasjon om verdiene på sin eiendom på en enkel måte. Slik det er i dag er en del data vanskelig tilgjengelig slik at det kan bli en vanskelig oppgave for grunneiere å ta hensyn ved driften.

Det er behov for å gjennomføre en kvalitetssikring av viltdata, særlig knyttet til storfugl leiker og rovfuglbiotoper. En del av de kartlagte områdene brukes ikke lenger av viltet. Det gagnar verken grunneiere eller viltet at en har dårlige data på hvilke områder viltet bruker per i dag. Historiske data bør ikke være synlig på de sist oppdaterte kartene da dette blir misvisende. Dette bør spilles inn til regionale myndigheter som står for datagrunnlagene. Det bør være mulig å ha en fleksibilitet i kartet slik at gamle data fjernes fra det operative kartet som grunneiere skal forholde seg til. Hekkeområder for rovfugl er mangelfullt kartlagt og det bør gjøres en gjennomgang av dette i kommunen.

Foreslåtte områder

Det ble gjennomgått naturområder som er foreslått på tidligere arbeidsmøter som viktige for kommunen. Følgene tilbakemeldinger/diskusjoner fremkom (Informasjon om området skrevet i kursiv er fremkommet ved tidligere arbeidsmøter):

Tollefstjern; Viktig våtmarksområde. Viktig hekkeområde for fugl, bl.a. traner.

Det er ikke ønskelig fra grunneiere side at dette området blir løftet frem i planen da det kan legge restriksjoner på driften. Det er imidlertid allerede kartlagt naturverdier knyttet til dette området; Myrområde/våtmarksområde vest for tjernet er kartlagt som ett svært viktig Intakt lavlandsmyr i innlandet. Området bør sees i sammenheng med det. En synliggjøring av dette området vil ikke nevneverdig ha betydning for driften utover de allerede anbefalte hensyn som bør tas i området.

Østre Herretjern; Grunt tjern. Dette gir spesielle soner med spesielle arter.

Det er allerede kartlagt naturverdier knyttet til dette området; Myrområde/våtmarksområde rundt tjernet er allerede kartlagt som en svært viktig Intakt lavlandsmyr i innlandet. En synliggjøring av dette området vil ikke nevneverdig ha betydning for driften utover de allerede anbefalte skogshensyn som bør tas i området.

Stråttjern med omkringliggende areal; Mange hekkende fuglearter i området. Er særlig viktig som økologisk funksjonsområde for flere andearter.

Flere av myrene rundt tjernet er kartlagt som viktig naturtype, og det er kjent at området er viktig for flere fuglearter. Synliggjøring av viktigheten av dette området gjennom planen vil ikke vesentlig ha betydning for skogsdrift og de hensyn som allerede tas i området.

Nipkollen (Fagerås, Korpedalen, Hona-nedenfor Raufossen); Kalkrikt område som vi ikke har så mye av i kommunen; Trolig hotspotområde for flere arter.

Det er ikke sett etter enkeltarter i området, men området skiller seg ut fra annen vegetasjon i åsen. Kan trolig være spesiell vegetasjon her.

Slemdalen og slemdalsbekken;

- *Ravinedal med A-verdi*

- *Innenfor ravedalen finnes naturtypen gammel urørt oreskog; Interessant område for sopp, bl.a. er det funnet rosenkjuke i området. Bør kartlegges for sopp.*
- *Spesiell leirbekk som graver nedover.*
Ravinene graver og jordekantene eroderer som følge av de aktive ravinene. Som følge av at ravinene er kartlagt som svært viktig ravine oppleves det for grunneier at området er båndlagt. Dette senker verdien av området for grunneier i forhold til bruk.

Sø-Kringler: Potensielt interessant område for insekter og fugl. Det er registrert gresshoppesanger i området. Rest av gammel naturbeitemark som ikke er grodd igjen. Høgstaudeeng.

Flere steder på Sø-Kringler er området i ferd med å gro igjen. Noe slås hvert år.

Breen kroksjø; Eneste kroksjø som er igjen i Nannestad og på Øvre Romerike. Bør løftes som lokalt viktig område for Nannestad. Det bør registreres akvatiske invertebrater i kroksjøen. Viktig område for frosk og padder.

Ved planlegging av E16 og brua over området ble forslag til trase flyttet som følge av de biologiske verdier i området.

Grytehullsjøer – Godt nok kartlagt?

Avinor og Fylkesmannen har registrert en del biologiske verdier knyttet til grytehullsjøer. Ingunn Saloranta i Avinor kan kontaktes.

Salamanderdam ved Geitbrua – behov for restaurering, da dammen er i ferd med å gro igjen.
Eventuell restaurering av dammen vil bli gjort i avtale og samarbeid med grunneier. Det er ikke behov for å heve vannspeilet, men trolig er det opprensning av dammen som kan være aktuelt.

Bekk som er kartlagt som salamanderbekk.

Dette er ikke gyteområde for salamander og vil bli meldt inn til fylkesmannen om å bli fjernet som viktig salamanderbekk.

Kartlegging

De foreslåtte nye kartleggingene må inngå i en handlingsdel i planen. Det vil ikke være mulig å gjennomføre dette som en del av planarbeidet. Resterende raviner i kommunen vil bli kartlagt høsten 2018.

Når det skal gjennomføres nye kartlegginger er det ønskelig at grunneiere får informasjon i forkant av feltarbeid.

Forvaltning av ravinene

Forslag til forvaltningsstrategier som er diskutert på andre arbeidsmøter ble utdelt på møtet og fremlagt på møtet.

Det er viktig at det i strategiene åpnes for at hydrotekniske anlegg i jordbruket kan vedlikeholdes/repareres og at tiltak for å sikre jordbrukseiendom kan gjennomføres i raviner. Tiltak må vurderes i hvert enkelt tilfelle og hvilke tiltak som kan gjennomføres avhenger av størrelsen og omfanget av tiltaket.

Det ble anbefalt å se på hele Leiravassdraget som viktig for biologisk mangfold, ikke bare der ravinene er registrert. Hele Leira vassdraget med elv bør være en del av ravinesystemet i kartleggingen, ikke bare sidearmene. Vannveiene med kantsonene og de grønne ravineområdene utgjør viktig økologiske spredningskorridorer fra Øyeren til nord i Nannestad.

Det ble liten tid til å fordøye foreslåtte strategier på møtet. Det ble derfor oppfordret til å sende inn kommentarer på strategiene så raskt som mulig da planen er under skriving. *Etterskrift:* Det vil også være mulig å komme med kommentarer når planen kommer på høring.

Restaurering/gjenåpning dammer og bekker

Det er foreslått på tidligere arbeidsmøter at det blir etablert flere amfibier/salamander dammer i kommunen og at kommunen bør stimulere til restaurering av gamle gårdsdammer/Flåer. Det har blitt få av disse da mange er planert igjen. Det er av biologiske hensyn behov for å gjenåpne noen av disse. På møtet ble det gitt positive signaler til slike prosjekter.

Det er foreslått på tidligere arbeidsmøter at gamle bekkelukkinger bør vurderes gjenåpnet. Tilbakemelding på dette er at dette kan være positivt i de områder der det er lett å gjenåpne bekker og der det kan være behov for å ha vann til beitedyrene. Slike prosjekter kan imidlertid være svært kostbare da det krever tiltak slik at bekken ikke graver i terrenget. I eksisterende boligområder bør bekkelukkinger vurderes gjenåpnet og ved alle ny utbygging må bekker holdes åpne.

Kulturlandskap og naturmangfold i jordbruket:

Det er ønskelig at naturbeitemark/ravinebeiter opprettholdes i hevd. Det er svært store områder som tidligere var beitemark og slåtteenger som er grodd igjen, så potensiale for beiteområder er svært store i kommunen. Gjenåpning av gamle beiteområder og slåttemark er ikke interessant om en ikke har beitedyr. Kommunen bør jobbe mer aktivt for å fremme avskoging/rydding av ravinelandskapet for tilbakeføring til innmarksbeiter.

Foreningen La Humla Susa har gjennomført mange kartlegginger av humler i jordbrukslandskapet. Det er utarbeidet noen anbefalinger om hvordan jorda bør drives for ikke å ødelegge for de sjeldne humlene.

Å gå tur i jordbrukslandskapet kan gi mange naturopplevelser. Det finnes i dag flere stier/rundturer/gamle veisystemer som man kan gå i jordbrukslandskapet. Slike stier bør opprettholdes og kanskje ryddes. Det bør vurderes å sette opp informasjonsplakater om viktigheten kulturlandskap har for det biologiske mangfoldet. Dette kan fremme forståelse av å ha ett aktivt jordbruk og betydningen dette har for å opprettholde naturmangfoldet.

Naturinformasjon

Det er lite informasjon om naturen i Nannestad rundt i kommunen. Det er foreslått at det blir utarbeidet plakater med naturinformasjon ved utfartsområdene i åsområdene og i tettbebygde strøk. Grunneierene stiller seg positivt til ett samarbeid om utarbeidelse av plakater. På slike plakater kan det i tillegg til informasjon om naturen kunne være informasjon om de hensyn en må ta i naturen, fiske m.m. I tillegg bør det være plass til informasjon på andre språk.

Kulturavdelingen i kommunen har fått tilskudd til utarbeidelse av plakater som kan settes opp i Nannestad sentrum, Maura/Kløvberget, Eltonåsen og Sjonken. Tavler finnes på de fleste steder.

Boligområdene i Nannestad

Kommunen bør stille krav til utforming av boligfelt som tar hensyn til biologisk mangfold. Alt for mange boligfelt er helt strigla for grøntområder og dette er negativt for mange arter.

Områdene blir bygd helt ned eller så blir det lagt plen. Kommunen bør ha fokus på å få med folk flest på å gjøre en innsats for å ta vare på biologisk mangfold, og ikke bare ha fokus på de store grunneierne. Det bør f.eks oppfordre til å lage biologisk mangfold vennlige hager med blomsterenger og opprettholde naturlig boområder for insekter/humler. I nye utbyggingsfelt må det settes krav om at naturlige grønne lunger opprettholdes. Dette både for det biologiske mangfoldet og for at barn skal kunne utfolde seg i naturlige omgivelser.

Det bør være fokus på at det ikke skal spres hagerømlinger fra boligområdene.

Ved utlegging av nye utbyggingsområder må utbygger og kommunen sørge for å holde friarealene innenfor grensene til utbyggingsområdet.

Møte i klima- og miljøforumet på Øvre Romerike (interkommunalt administrativt miljø- og naturfaglig forum)

Sted og dato:	Hurdal rådhus, 07.06.2018
Deltakere:	Stig Nordli (Hurdal), Tor Fodstad (Eidsvoll), Liv Dervo (Nannestad), Solvei Børve Hovdal (Ullensaker)
Frafall:	Tiril Wormdal Selboe (Nes)

Referat fra agenda pkt 2. Kommunedelplan for naturmangfold i Nannestad

Presentasjon av arbeidet som pågår med kommunedelplan for naturmangfold i Nannestad. Liv informerte om pilotprosjektet som Nannestad kommune deltar i regi av Miljødirektoratet om å utarbeide kommunedelplan for naturmangfold.

Diskusjon i forumet:

- Hvordan kan kommunen få inn gode og ambisiøse retningslinjer og bestemmelser knyttet til naturmangfold. Det er viktig at det innarbeides gode bestemmelser i kommuneplanens bestemmelser.
- Naturmangfoldloven setter krav til kunnskapsgrunnlaget ved tiltak og utbygging, men hvor strenge krav kan kommunene sette i forhold til kartlegging ble diskutert.
- Forumet la vekt på at det er viktig å ivareta grøntstruktur i jodbrukslandskapet.
- Hurdal kommune har satt strenge krav knyttet til biologisk mangfold i deres sentrumsplan. Nannestad bør se til denne når vi setter våre mål.
- Det bør være en ambisjon om at miljøet ikke skal degraderes ved utbygging. Dette bør settes som vilkår til utbyggere. Grønn faktor bør innarbeides i alle fremtidige planer.